

Mikkelin kaupungin arviointikertomus vuodelta 2018

Tarkastuslautakunta 28.5.2019

MIKKELI

Kaupunginvaltuustolle

Sisällys

1.	Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus	5
2.	Tarkastuslautakunnan työskentely.....	6
2.1	Kokoonpano ja työskentelytapa	6
2.2	Vuoden 2017 arviointikertomuksen johdosta tehdyt toimenpiteet	7
3.	Tilinpäätöksen sisältö ja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen.....	9
3.1	Huomioita tilinpäätöksen esittämistavasta	9
3.2	Kaupungin strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen	10
3.3	Hallinto- ja elinvoimapaalvelut	10
3.4	Ympäristölautakunta	11
3.5	Kasvatus- ja opetuslautakunta	11
3.6	Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	13
3.7	Kaupunkiympäristölautakunta	13
3.8	Liikelaitokset ja taseyksikkö	15
3.9	Konsernin tavoitteiden toteutuminen	15
4.	Talous ja investoinnit.....	19
4.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja talous	19
4.2	Investoinnit	21
5.	Muut havainnot	23
5.1	Ympäristötilinpäätös.....	23
5.2	Henkilöstöraportti.....	23
6.	Allekirjoitukset.....	26

Juhani Oksman

1. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus

Mikkelin kaupungin toiminnan tulos romahti vuoden 2018 aikana totaalisesti. Vuoden 2018 tulos kääntyi 13 miljoonaa euroa alijäämäiseksi ja samalla tulivat syödyksi aikaisempien vuosien ylijäämät. Kaupungin taloudellinen tilanne oli vuoden 2018 lopussa noin 8,5 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Talousarvioon vuodelle 2019 valtuusto hyväksyi sellaisia eriä, jotka ovat enemmän toiveita kuin kokemukseen perustuvia tosiasioita (mm. ostot Etelä- Savon sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymältä eli Essotelta). Vuoden 2018 ja mahdollisesti tulevien vuosien alijäämät on saatava kuntoon 2022 mennessä uskottavalla tavalla. Jollei tämä onnistu, niin meillä on edessä joutuminen kriisikunnaksi.

Kalevankankaan kehittämislustalla on merkittävä toimija, Saimaa Stadiumi. Se oli toiminnassa vuonna 2018 kaksi kolmasosaa vuodesta, mutta sen toiminnasta on kerrottu tilinpäätöksessä vähänlaisesti. Avajaiset olivat 14.3.2018. Yhtiön toimitusjohtaja jätti tehtävänsä kesken ensimmäisen toimintavuoden ja yhtiötä on johdettu tilapäisvoimin.

Mikkelin mainekuvaa on työstyetty koko vuosi 2018. Mikkeli-brändin rakentamisessa on kuultu kaupun-

gin virkamies- ja luottamushenkilöjohdon lisäksi myös 7.000 kaupunkilaista.

ESEDU (Etelä-Savon Koulutus Oy) sai opetushallituksen laatupalkinnon. Tämä on todistus siitä, että oppilaitoksessa on tehty ja tehdään edelleen hyvää ja tuloksellista työtä.

Vuoden 2018 aikana Uusyrityskeskus Dynamon ja Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy:n yhteistyöllä perustettiin 126 yritystä, jotka työllistävät yli 300 henkilöä.

Hyvä hallintotapa edellyttää, että kaupunginhallitus tekee omasta toiminnastaan itsearviointia. Tällaista itsearviointia ei ole tehty.

Henkilöstöasioita on johdettu tehokkaasti ja henkilöstöä on koulutettu oman henkilökunnan voimin.

JUHANI OKSMAN

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan työskentely

Tarkastuslautakunta on kunnan pakollinen toimielin, jonka tehtävät on määritelty kuntalain (410/2015) 121 §:ssä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. valmistella valtuuston päätettäväksi tulevat hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamattomaa alijäämää.

Arvionsa valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta sekä toiminnan tuloksellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta tarkastuslautakunta esittää tässä arviointikertomuksessa.

Uutena kuntalain määräämänä tehtävänä tarkastuslautakunnalle tuli vuodesta 2017 alkaen sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden valvonta ja ilmoittaminen valtuustolle.

2.1 Kokoonpano ja työskentelytapa

Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 12.6.2017 (§ 9) tarkastuslautakuntaan toimikaudeksi 2017-2021 yhdeksän (9) jäsentä ja heille varajäsenet sekä nimesi lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Tämä arviointikertomus vuodesta 2018 on nykyisen tarkastuslautakunnan toinen arviointikertomus.

Tarkastuslautakunnan työskentely painottui tilikauden aikana kaupungin toiminnan ja talouden seurantaan sekä johtavien viranhaltijoiden ja muiden henkilöiden kuulemiseen. Tarkastuslautakunnan kuultavina koko-

Tarkastuslautakunnan jäsenet

Ylönen Teijo
Teittinen Leena
Kemppainen Satu 4.7.2018 saakka
Barck Paavo 20.8.2018 alkaen
Kauppinen Heli, **varapuheenjohtaja**
Lahtinen Anne-Helena 11.12.2017 saakka
Asikainen Katariina 12.12.2017 alkaen
Rouhiainen Risto
Sihvonen Jari
Elkharam Tiina
Oksman Juhani, **puheenjohtaja**

Varajäsenet

Anttonen Pertti
Wallenberg Minna
Tähtinen Tiina

Koski Mirja

Soivanen Satu
Hulkkonen Hannu
Hänninen Ville
Ruuth Noora
Laukkanen Asko

uksissa ovat olleet johtaja-rehtori Harri Jokinen, johtava rakennustarkastaja Sari Valjakka, hallintojohtaja Ari Liikanen, HR-päällikkö Sari Häkkinen, kaupunginhallituksen puheenjohtaja Markku Aholainen, kaupunginjohtaja Timo Halonen, konsernitarkastaja Tiia Tamlander, kunnossapitopäällikkö Päivi Turkki, sivistysjohtaja Virpi Siekkinen ja talousjohtaja Heikki Siira. Lisäksi tarkastuslautakunta on kuullut kokouksessaan Metsäsairila Oy:n ja BioSairila Oy:n toimitusjohtajaa Sami Hirvosta.

Lautakunta on kokoontunut säännöllisesti ja kokouksia on pidetty noin kerran kuukaudessa. Varsinaisen arviointikertomuksen työstämisen tarkastuslautakunta on tehnyt omissa työkokouksissaan huhti- ja toukokuun 2019 aikana. Lautakunnalla on ollut arviointityötä varten käytettävissä mm. eri toimielinten pöytäkirjat, talousarvio 2018, käyttösuunnitelmat 2018, tilinpäätös 2018 ja henkilöstöraportti 2018 sekä tilintarkastajan raportoinnit. Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet on otettu huomioon arviointikertomuksen laadinnassa.

Tilintarkastuksen on suorittanut tilintarkastusyhteisö PwC Julkistarkastus Oy vastuunalaisena tilintarkastajanaan JHT, KHT Elina Hämäläinen. Vastuunalainen tilintarkastaja on ollut esteellisyyssäännökset huomioon ottaen sihteerinä läsnä tarkastuslautakunnan kokouksissa.

2.2 Vuoden 2017 arviointikertomuksen johdosta tehdyt toimenpiteet

Vuoden 2017 arviointikertomus käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 12.6.2018 (§ 74). Kaupunginvaltuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi ja *”kehotti kaupunginhallitusta raporttoimaan kaupunginvaltuustolle lokakuun 2018 loppuun mennessä toimenpiteistä, joihin arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien, kysymysten ja selvityspyyntöjen johdosta on ryhdytty”*.

Kaupunginvaltuusto merkitsi kokouksessaan 8.10.2018 (§ 109) tiedoksi selvitykset arviointikertomuksessa esitetystä kysymyksistä ja havainnoista sekä kuvaukset toimenpiteistä, joihin aiotaan ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi. Tarkastuslautakunta kävi keskustelun vuoden 2017 arviointikertomuksen johdosta annetuista selvityksistä toimenpidekuvauksineen ja merkitsi ne tiedoksi kokouksessaan 21.11.2018 (§ 26). Tarkastuslautakunnan huomio kiinnittyi selvityksissä siihen, että joissain vastauksissa oli käytetty suoraa tekstilainausta arviointikertomuksesta. Myös joihinkin kysymyksiin oli jätetty kokonaan vastaamatta.

3. Tilinpäätöksen sisältö ja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen

3.1 Huomioita tilinpäätöksen esittämistavasta

Tilinpäätöksen 2018 esittämistapa ja luettavuus ovat selkiytyneet edellisistä vuosista. Tosin edelleen eräiden lautakuntien kohdalla samoja asioita toistetaan varsinaisten tekstiosioiden lisäksi myös erillisten Maisema-tilinpiirien yhteydessä. Joissakin kohdissa tilinpäätöstä teksti oli myös jäänyt virheelliseen aikamuotoon ("toimintatulojen *arvioidaan* alittuvan, toimintakatteen *arvioidaan* muodostuvan"). Lisäksi sivulla 117 taulukossa "Taide, kulttuuri- ja tapahtumat" eräät toteutumaprosentit on esitetty epäloogisesti.

Tarkastuslautakunnan tekemää arviointia valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta on jälleen vaikeuttanut nykyinen "indikaattori kaupunkistrategiasta - toimenpide - vastuutus toimialalla - toteutuma" -asetelma. Esimerkiksi tilinpäätöksen sivulla 127 kaupunkiympäristölautakunnan kohdalla todetaan ekologisen jalanjäljen (gha/as) indikaattoriksi 5,5 ja toteutumaksi "Energiamääräykset huomioidaan lupakäsittelyssä" (ks. taulukko alla). Tällä esittämistavalla indikaattorin (tavoitteen) ja toteutuman välinen yhteys jää varsin avoimeksi. Miten energiamääräysten huomioiminen näkyy lupakäsittelyssä?

Mikkelin uusien yritysten eri lukumäärät tilinpäätöksessä ja niiden tulkinta vaativat lukijalta tarkkuutta. Tilinpäätöksen sivulla 66 mainitaan, että "Uusyrityskeskus Dynamon ja Mikseineuvonnan kautta perustettuja uusia yrityksiä Mikkelin seudulle perustettiin yhteensä 126 kpl". Sivulla 72 puolestaan todetaan, että uusia yrityksiä syntyi Mikkeliin 246. Mitä tarkoitetaan Mikkelin seudulla? Uusien yritysten nettomäärä (lisäys/vähennys) olisi hyödyllinen tieto ja todellista tilannetta paremmin kuvaava luku.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteko on nyt esitetty tilinpäätöksessä selkeästi yhdessä kohdassa. Selonteossa on kuvattu tiivistetysti ja konkreettisesti olennaiset asiat. Myös esille tulleet ongelmakohdat ja niiden johdosta tehtävät toimenpiteet on selonteossa kerrottu.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteossa todetaan myös, että "kaupunginhallitus on voimassaolevan hallintosäännön mukaisesti perustanut alaiseeseen konserni- ja elinvoimajaoston, jonka tehtävänä on sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaan vastata sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta". Kuntalain 39 §:ssä määrätään, että kunnanhal-

Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla	Toteutuma
Ekologinen jalanjälki (gha / as): tavoite 5,5	Lisätään ergintehokkaan rakentamisen ohjausta ja neuvontaa.	Rakennustarkastajat	Energiamääräykset huomioidaan lupakäsittelyssä.

Kaupunki on tarkastuslautakunnan mielestä onnistunut kaavoituksessa. Viereisen sivun kuvassa on ns. siilotontti, joka odottaa uudisrakentamista.

lituksen tulee huolehtia kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Miten konserni- ja elinvoimajaosto *käytännössä vastaa* sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta?

Tilinpäätöksen sivulla 27 on otsikon ”Harmaan talouden torjunta” alla tuotu korostetusti esille hankintaohjeistuksen noudattaminen. Voimassa olevassa tilinpäätösyleisohjeessa ohjeistetaan kyseistä asiaa otsikolla ”Muut ei-taloudelliset asiat” näin: ”Toimintakertomuksessa annetaan myös kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot annetaan siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.” Tässä yhteydessä ei ilmennyt, miten kaupunki huolehtii ihmisoikeusasioista, joten tarkastuslautakunta odottaa siitä erillistä selvitystä?

3.2 Kaupungin strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen

Mikkelin kaupunkistrategia vuosille 2018-2021 ”Teemme yhdessä Saimaan kauniin Mikkelin” hyväksyttiin valtuustossa 11.12.2017. Strategian valmisteluviiveistä johtuen palvelualueiden vuoden 2018 talousarviorakenteen tavoitteineen on vanhojen tulokorttien mukaisesti noudattaen soveltuvien osin uuden strategian toimintatavoitteita.

Kaupunkistrategia pohjautuu kolmeen (3) ohjelmaan:

- 1) Hyvän elämän ohjelma
- 2) Kestävän kasvu ohjelma
- 3) Elinvoimaohjelma

Hyvän elämän ohjelmassa toteutettiin vuoden 2018 aikana lukuisia konkreettisia toimenpiteitä ottamalla huomioon eri väestöryhmien hyvinvoinnin tila. Myös kolmannen sektorin tärkeä rooli korostui vuoden aikana tehdyssä yhteistyössä. Tarkastuslautakunnan mielestä ohjelmassa on tähän mennessä onnistuttu hyvin eli päästy hyvään alkuun.

Kestävän kasvun ohjelman tärkeimpiä toimenpiteitä vuonna 2018 olivat uuden jätevedenpuhdistamon rakentaminen, biokaasuun panostaminen, uusien energiamuotojen käyttöönotto, kiinteistöjen käyttöihin suunnitellut muutokset sekä liikenneturvallisuuden lisääminen erityisesti pyöräilyn ja jalankulun osalta. Suunta on oikea.

Elinvoimaohjelmassa kehittämisalustoille ”EcoSairila, Memory Campus, Kalevankangas” laadittiin toimintasuunnitelmat. Alku on tässäkin ollut lupaava, mutta kehittämistä ja markkinointia on tehtävä koko ajan.

Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy on valinnut erilliset vetäjät EcoSairilan ja Memory Campuksen kehittämisalustoille.

Etelä-Savon osaamisstrategia valmistui vuoden aikana ja vuoropuhelua toisen asteen ammatillisten tutkintojen osalta käytiin työelämän kanssa aktiivisesti. Alueelle saatiin myös kiitettävästi ulkopuolista tutkimusrahoitusta. Maahanmuuttajien aiemman osaamisen ja työelämätaitojen tunnistamista kartoitettiin Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavian ja kehitysyritys Miksein yhteishankkeessa.

Elinvoimaohjelmalla saatiin aikaan konkreettisia tuloksia: yrityspalveluiden asiakkuudet kasvoivat, uusia yrityksiä perustettiin (126 kpl) ja työpaikat lisääntyivät (303 kpl) Miksei - Uusyrityskeskus Dynamo -yhteistyöllä.

Hyvään alkuun on päästy, mutta Mikkelin elinvoimaisuus vaatii jatkuvia panostuksia ja positiivisia signaaleja, jotta tänne saadaan houkutelluksi uusia yrityksiä ja uusia asukkaita.

3.3 Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallinto- ja elinvoimapalvelut on tuottanut palveluita palvelusuunnitelman mukaisesti tukemalla muun kaupunkiorganisaation toimintaa. Vuonna 2018 korostuivat erityisesti kaupunkistrategiaan liittyneet toimenpiteet sekä seutuhallinnon valmistelu- ja toimeenpanotehtävät. Sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa sekä omistajaohjauksessa on myös tehty hyvää työtä. Tiedolla johtamisen on tilinpäätöksessä todettu olevan vielä vahvassa kehittämisvaiheessa. Mitä tiedolla johtaminen tässä yhteydessä tarkoittaa?

Kaupungin talous heikkeni rajusti vuoden 2018 aikana. Taseen alijäämäisyys edellyttää kuntalain mukaisesti, että kaupungin talousarviossa ja -suunnitelmassa esitetään yksilöidyt, rahamääräiset ja ajallisesti kohdistetut konkreettiset toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi. Talouspalveluilla on merkittävä rooli tämän asian valmistelussa ja päätöksentekijöiden vastuu korostuu tarvittavien päätösten tekemisessä.

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii konserni- ja elinvoimajaosto, jonka tehtävistä määrätään erikseen hallintosäännön pykälässä 28. Kaupunginvaltuusto on valinnut konserni- ja elinvoimajaoston jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Kaupunginhallituksen ja sen jaostojen toimikausi on kaksi vuotta.

Tarkastuslautakunnan tietoon on tullut useassa eriyhteydessä, että konserni- ja elinvoimajaoston käytännön toiminta ei ole kaikilta osin ollut kaupunginvaltuuston vahvistaman hallintosäännön mukaista. Puutteita ja ristiriitaisuuksia on ilmennyt mm. yhteydenpi-

dossa, vuorovaikutuksessa ja hallintosäännössä määrätyn tehtävänjaon noudattamisessa.

Edellisen johdosta tarkastuslautakunta pyytää selvitystä konserni- ja elinvoimajaoston ja kaupunginhallituksen välisestä tehtävänjaon tarkoituksenmukaisuudesta. Käytännön työnjakoa tulee tarvittaessa tarkistaa tai vaihtoehtoisesti päivittää hallintosääntöä niin, että sitä voidaan myös noudattaa.

3.4 Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta ja sen alaisuudessa toimiva ympäristöpalvelut-yksikkö vastaa kuntatason ympäristöterveydenhuollon ja ympäristösuojelun tehtävistä Mikkelissä, Hirvensalmella, Kangasniemellä, Mäntyharjussa ja Pertunmaalla. Tavoitteena on antaa palvelut saman tasoisina koko toiminta-alueella ympäristöpalvelusopimuksen mukaisesti.

Kinnin kemikaalionnettomuus Mäntyharjussa ja siihen liittyvä ympäristön seuranta ja kuntalaisille tiedottaminen on työllistänyt merkittävästi. Alueen vesistöjen tarkkailua pitää jatkaa vielä vuosien ajan, koska esim. toistaiseksi vahinkoalueen läheisillä kolmella lammella vettä ei vielä suositella käytettäväksi pesuun tai löylyvedeksi. Samaten patoaltaaseen ja pumppauksiin perustuvat yhä jatkuvat torjuntatoimet eivät ole olleet odotusten mukaiset. Ympäristölautakunnan pitää olla tarkkailussa ajan tasalla, että VR kantaa asiassa yhteiskuntavastuun perusteellisesti sekä alueen vapaa-ajan asukkaiden että ympäristön puhdistamisen suhteen.

Kaupungin mainekuvan kehityksen kannalta olisi suotavaa, että prosessit eri toiminnoille luotaisiin selkeästi. Esimerkiksi tontteja voi varata vain kaavan mukaiseen tarkoitukseen. Tämän vuoksi on tärkeää, että kaavoitus pidetään ajan tasalla.

Jätevesiasetuksen laillisuusvalvontaa on tehostettu lisäämällä yhteistyötä rakennusvalvonnan ja käynnissä olevien kiinteistöveroprojektien kanssa ja suuntaamalla käytössä olevia valvonnan resursseja riskiperusteisesti valituille alueille. Vuoden 2018 budjettiin saatiin lisää määrärahaa vesistöjen tarkkailuun. Valvontaa tulee seurata varsinkin seuraavien alueiden puhdistamisessa: Mäntyharjun Sarkaveden ja Vuohijärven vesistöt, Laiturikatu 6 eli entinen Oy Shell Ab vuokra-alue, Setrinmäki/VR:n kyllästämö, Pursialan Leipomonkatu ja Pursialan sahan maaperä.

Ympäristölautakunnalle talousarviossa asetetut tavoitteet toteutuivat pääosin. Kaikissa tunnusluvuissa oli kasvua vuoteen 2017 verrattuna, varsinkin eläinlääkintähuollon käynnit lisääntyivät liki 33 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintatuottoja kertyi

vähän yli miljoona euroa, joka on noin 50.000 euroa enemmän kuin talousarviossa. Toimintamenot olivat noin kaksi miljoonaa euroa, joka jäi talousarviosta pienemmäksi 85.000 euroa. Toimintakate toteutui näin 135.000 euroa talousarviossa suunniteltua parempana.

3.5 Kasvatus- ja opetuslautakunta

Kuudesluokkalaisille järjestettävä MiniMikkeli on palkittu hyvänä kokeilukulttuurin esimerkkinä osana Valtioneuvoston kanslian **Kokeileva Suomi** -kiertuetta. Se on herättänyt kiinnostusta myös muissa Suomen kaupungeissa ja kansainvälisestikin.

Tilinpäätöksen mukaan lukiokoulutuksen tuottojen toteuma on ollut 145,5 prosenttia suhteessa talousarvioon. Mitä ovat nämä lukiokoulutuksen tuotot ja miksi ne ovat ylittyneet näin paljon? Mihin tuotot on käytetty? Entä miten lukion organisaatiouudistus on vaikuttanut toimintaan ja onko siitä kerätty palautetta henkilöstöltä ja opiskelijoilta?

Ostopalvelupäiväkotien kulujen toteuma on 277 prosenttia. Mistä näin suuri prosentuaalinen ero johtuu, vaikka suuresta euromäärästä ei olekaan kyse? Olisiko tähän pitänyt osata varautua, kun tiedettiin yksityisten päiväkotien tulo ja palvelusetelin muutos? Mitä tälle aiotaan tehdä jatkossa?

Miksi sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen määrää ei ole ilmoitettu tilinpäätöksessä? Kiinteistöpäälliköltä huhutuksessa 2019 pyydetyn ja saadun tiedon mukaan kyseiset määrät eli sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen osuus koko kiinteistökannasta jakautuisi näin:

- koulut	2/25	8 prosenttia
- päiväkodit	2/32	6 prosenttia
- muut	2/410	0,5 prosenttia

Täsmäävätkö nämä luvut sisäilmatyöryhmän antamiin tietoihin?

Tarkastuslautakunta kysyi vuoden 2017 arviointikertomuksessa, miksi sisäilmatyöryhmissä ei ole vanhempien ja oppilaskunnan edustusta ja miksi ko. ryhmien kokoonpanoa ei kerrota julkisesti. Kaupunginhallituksen lokakuussa 2018 valtuustolle arviointikertomuksesta antamassa vastineessa todettiin näin:

Sisäilmatyöryhmän toiminta etenee niin hyvin kuin se on mahdollista. Silti mittaukset ja niiden tulosten saaminen vie aikaa. Joitakin mittauksia voidaan suorittaa vain pakkasella. Sisäilmatyöryhmät ovat useimmiten kokoontuneet päivällä, jolloin vanhempien on usein vaikea irrottautua työstä. Tästä syystä vanhemmille on aktiivisesti tiedotettu sisäilmakousten linjauksista. Lisäksi vanhemmille on järjestetty sisäilmatilanteeseen liittyviä vanhempainiltoja,

joihin kaikki koulun vanhemmat on kutsuttu mukaan keskusteluun.

Vastauksesta jäi epäselväksi, onko vanhempia oikeasti edes kysytty mukaan sisäilmatyöryhmiin - ilmeisesti ei. Ei ole asianmukaista olettaa, että vanhemmat eivät ehkä pääsisi ja jättää sen vuoksi nimeämättä vanhempien edustus kokonaan. Tiedotus- ja keskustelutilaisuudet ovat tärkeitä, mutta työryhmän jäsenyydellä on myös tärkeä merkitys osallisuudessa ja vaikuttamisessa. Lisäksi vastauksessa oli jätetty kokonaan vastaamatta kahteen kysymykseen: miksi oppilaskunnan edustusta ei ole työryhmissä ja miksi työryhmien kokoonpanoja ei kerrota julkisesti. Pyydämme tämän vuoksi uudelleen vastausta näihin kahteen kysymykseen sekä siihen, onko työryhmissä nyt vanhempien edustus? Muutenkaan sisäilmatyöryhmä ei tiedota asioista ja jopa sen jäseniä on vaikea saada selville.

Arviossa tulevasta talouskehityksestä on otettava huomioon, että kouluratkaisuilla tulee olemaan pitkäaikaisia vaikutuksia taloussuunnitteluun.

Terveet oppimisympäristöt ovat osa Mikkelin mainekuvaa. Sen vuoksi on hyvä, että uusia ja toivottavasti terveitä tiloja on tulossa.

Kouluterveyskyselyn tuloksia ei ole käytettävissä, koska sitä ei toteutettu vuonna 2018, joten monet indikaattorit jäävät valitettavasti vaille arviointia. Tilinpäätöksessä kuitenkin kerrotaan päihteiden käytön lisääntymisestä, joten ehkäisevä päihdetyö on tarpeellista, mutta millainen sen vaikutus on ollut?

Mielen hyvinvoinnin tukemisen tarve on tunnistettu myös lasten ja nuorten osalta. Toivottavasti tämä myös johtaa toimenpiteisiin, esimerkiksi varhaisen puuttumisen osaamisen lisäämiseen. Tämä kuormittaa koulun omaa henkilöstöä. Miten tämä voidaan ratkaista? Missä tilassa kouluterveydenhuolto tällä hetkellä on? Essote-yhteistyön kerrotaan olevan aktiivista, mutta onko se tuloksellista?

Henkilöstöasioissa huomio kiinnittyy siihen, että määrälläisen henkilöstön määrä on kasvanut varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Mistä tämä johtuu?

On hyvä, että osallistuvan budjetoinnin käyttö on nyt aloitettu. Minkälaisia kokemuksia siitä on saatu?

Kansallisarkiston Mikkeliissä oleva keskusarkisto sijaitsee Kälviänkankaalla ja on osa Memory Campus -kokonaisuutta, joka on yksi kaupungin elinvoimaohjelman kehittämistoista. Arkistossa on tällä hetkellä noin 70 hyllykilometriä erilaista aineistoa. Kuvassa arkistossa työskentelevä tutkija Ville Laitinen.

3.6 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

Saimaa Stadiumilla on hitaan alun jälkeen tapahtumassa suotuisaa kehitystä. Siellä on muun muassa suosittuja avoimia vuoroja kaikenikäisille. Valitettavasti vuorojen varaaminen verkossa ei ole vielä käytössä. Stadiumi, jäähalli ja ravirata tekevät tiivistä yhteistyötä, mutta Stadiumin käyttöastetta pitäisi saada korkeammaksi. Aiheuttaako majoituskapasiteetin puute ongelmia? Miten Stadiumin suuret kustannukset ovat vaikuttaneet muiden liikuntatilojen käyttöön ja maksuihin?

Aluejohtokunnat ovat toteuttaneet liikuntapaikkoja omilla alueillaan. Hyvä, että liikunta-aktiivisuus on pyssynyt ennallaan tai jopa kasvanut.

On hienoa, että Kimpassa syömään -hankkeessa käynnistetyt toimintatavat ovat jääneet käyttöön myös hankkeen päättymisen jälkeen. Usein hankkeissa kehitettyjen toimintatapojen jatkuminen ja juurtuminen pysyväksi toiminnaksi jää valitettavan heikoksi.

Kirjastot, museot ja orkesteri ovat ylittäneet niille asetetut kävijätavoitteet ja toiminta on ollut monipuolista. Uusia toimintatapoja on otettu käyttöön ja tulokset ovat lupaavia.

Valokuvakeskuksen ja teatterin toteumia ei ole esitetty tilinpäätöksessä, joten niiden kävijämäärät on jouduttu erikseen selvittämään: valokuvakeskuksen kävijämäärä oli 4.000 ja teatterissa oli kävijöitä 32.888 (tavoite oli 55.000) ja näytöksiä 192. Onko teatterin kävijämäärätavoite realistinen, kun siitä jäädään joka vuosi reilusti? Mikkelin kaupunki avusti teatteriyhdistystä 1,116 miljoonalla eurolla vuonna 2018.

Avustettujen tapahtumien kävijämäärä alitti tavoitteet, samoin kansalaisopiston opiskelijamäärä. Kuinka näihin saadaan myönteistä kehitystä tulevina vuosina?

Uimahallien osalta kävijätavoitteesta ei käy ilmi, onko siihen sisällytetty kuntosali vai ei. Tämän vuoksi vertaaminen toteumaan on hieman vaikeaa. Rantakeitaalla on riskejä altaiden kestävyysosuuden osalta, isompi remontti olisi ilmeisesti tarpeen. Jatkuvat pienet korjaukset eivät riitä.

3.7 Kaupunkiympäristölautakunta

Palvelusuunnitelman toteutumisessa todetaan tapahtuneen yksittäisiä epäonnistumisia asiakkuuksien hoidossa, "että palvelualueen rooli ja aikaansaannokset strategisiin ohjelmiin ja kehittämisalustojen aikaansaannoksiin olisivat voineet olla kuluneena vuotena saavutuksia suuremmat." Edelleen todetaan, että arjen haasteissa ja projekteissa todettiin epäonnistumisia, joista tulee oppia. Mitähän nämä olivat? Jäimme kaipaamaan konkreettisia esimerkkejä.

A person wearing a bright blue t-shirt, brown shorts, white socks, and dark sneakers is skateboarding on a light blue ramp. They are wearing an orange cap and have their arms outstretched for balance. The background is a clear blue sky.

Kesä 2019

Move like Mikkeli.

MIKKELI

Liikunta- ja
nuorisopalvelut

Kaavoituksessa on ymmärtääksemme onnistuttu ja Mikkeliä löytyy vapaita tontteja asumis-, teollisuus- yms. käyttöön, mutta jäimme kaipaamaan konkreettisia esimerkkejä, millaisia markkinointitoimia on vuoden aikana tehty. Toteutumassa keskitytään enemmän toimenpiteiden kuvaukseen.

Ympäristön hoidossa suunta on oikeaan. Mikkeli siistiksi -kampanja ja ohjeistukset ovat tuottaneet tulosta, siitä kiitos henkilöstön työlle.

Rakennusvalvonnassa onnistuttiin taloudellisesti, vaikka rakennuslupien kokonaisalat laskivat ja lupamaksujen tulokertymät pienentyivät.

Pysäköinninvalvonnassa henkilövaje haittasi edelleen valvonnan kattavuutta. Miksi tätä vajetta ei ole täytetty? Eikö ole sopivia henkilöitä vai miksi ei palkata teki- jöitä valvontaan?

3.8 Liikelaitokset ja taseyksikkö

Mikkelin Vesiliikelaitos

Vesilaitoksen liikeylijäämä toteutui odotetusti ja veden laatu oli hyvää. Vakituisen henkilöstön määrä alittui viidellä tavoitteesta? Millä perusteella vesilaitokselle on asetettu henkilöstömäärätavoite? Onko asetettu tavoite liian suuri tarpeeseen nähden vai ovatko kyseessä yksinkertaisesti säästöt?

Vesilaitoksen puhdistamon toiminta oli tehokasta vuonna 2018. Puhdistusteho oli vähintään 99 prosenttia ja laitos saavutti kaikki sille asetetut voimassa olevan ympäristöluvan määräysten mukaiset puhdistusvaatimukset. Miten vesilaitos tukee ja turvaa alueen vesiosuuskuntia?

Vesilaitoksella on meneillään uuden jätevedenpuhdistamon rakentaminen. Miten paljon sen kustannusarvio on elänyt alkuperäisestä arviosta ja paljonko lopulliset kustannukset tulevat tämän hetken arvion mukaan olemaan?

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia (Otavan Opiston liikelaitos 30.11.2018 saakka)

Liikelaitos Otavian tilanne on rahoituksen osalta valittavasti edelleen epäselvä, mutta Mikkelin kaupunki on omalta osaltaan tehnyt parhaansa sen selvittämiseksi.

Tarkastuslautakunta on iloinen kaupunkilaisten liikunta-aktiivisuudesta. Kuvassa yksi sivu liikuntapalveluiden kesäesitteestä.

Valtionosuuksien maksukeskeytys vuonna 2018 aiheutti liikelaitoksen toimintatuottoihin noin 2,8 miljoonan euron vajeen, mikä otettiin huomioon tilikauden aikaisena talousarviomuutoksena. Liikelaitos onnistui vuonna 2018 talouden sopeutuksessa, kun käyttötalouden menot kokonaisuutena alittivat alkuperäisen talousarvion.

Vakituisen henkilöstön määrän todetaan tilinpäätöksessä alittuneen 13:lla, kun tavoite oli 70. Millä perusteella sitova henkilöstömäärätavoite on asetettu? Tilinpäätöksessä todetaan, että henkilöstökulut ylittyivät johtuen opiskelijamäärän voimakkaasta kasvusta. Vakituisen henkilöstön sijaan on siis käytetty määräaikaista henkilöstöä.

Liikelaitos tekee merkittävää ja menestyksekkästä työtä eri väestöryhmien kouluttamiseksi.

Etelä-Savon pelastuslaitos

Etelä-Savossa oli vuonna 2018 pelastustoimen hälytystehtäviä 3.947 kpl eli liki 18 prosenttia enemmän suhteutettuna vuoteen 2017. Siitä huolimatta pelastuslaitos onnistui tehtävässään hyvin. Yksittäisistä tehtävistä merkittävin oli Mäntyharjun Kinnissä tapahtunut kemikaalionnettomuus.

Etelä-Savon pelastuslaitos toimii aktiivisesti toimintaansa liittyvissä erityistehtävissä ja erilaisissa hankkeissa, myös EU-hankkeissa, joissa sään ennustamisen ja todentamisen kautta määritellään riskiarvioita ja pyritään vahinkojen minimointiin.

Pelastuslaitoksen liikeylijäämän nollatavoitetta ei saavutettu, vaan se alittui lähes 0,2 miljoonalla eurolla. Palvelujen ostoissa oli ylitystä talousarvioon nähden yli 0,2 miljoonaa euroa.

3.9 Konsernin tavoitteiden toteutuminen

Mikkelin kaupunkikonsernin muodostavat Mikkelin kaupunki ja sen määräysvallassa olevat tytäryhteisöt. Tytäryhteisöistä 11:lle oli asetettu valtuustoon nähden sitovat tavoitteet vuoden 2018 talousarviossa. Seuraavassa taulukossa on lyhyesti kommentoitu näiden yhtiöiden eräiden tavoitteiden toteutumista (taulukko seuraavalla sivulla):

Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	➤ Konsernin liikevaihtotavoitteesta jäätiin lähes 4 miljoonaa euroa. Ympäristöystävällinen, paikallinen polttoaineen saatavuus toteutui. Uusista liiketoiminnoista (aurinkosähkö ja biokaasu) ei ole vielä saatu budjetoitua liikevaihtoa eikä tulosta. Emoyhtiö maksoi kaupungille osinkoa 2,86 miljoonaa euroa.
Etelä-Savon Koulutus Oy	➤ Yhtiön tulos oli ennakoitua vähemmän tappiollinen (toteutunut tappio 0,378 miljoonaa euroa/ budjetoitu tappio 0,640 miljoonaa euroa). Taloudelliset tavoitteet saavutettiin. Opiskelijavuositavoitteisiin (painottamattomat) ei päästy, niiden tavoite 2.724 alittui 167:lla.
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	➤ Liikevaihtotavoitteesta 5,3 miljoonaa euroa jäätiin hieman. Yhtiö täytti tavoitteensa liiketoiminnan mahdollistajana mikkeliäisille yrityksille. Kiinteistökannan kunnossapitoon ja korjausvelan pienentämiseen tulee edelleen panostaa.
Metsäsairila Oy	➤ Yhtiö saavutti sekä toiminnalliset että taloudelliset tavoitteet. Kaupungille maksettiin osinkoa 0,350 miljoonaa euroa.
Mikalo Oy	➤ Käyttöastetavoitetta 94 prosenttia ei saavutettu, toteutuma oli 93 prosenttia. Nuottakatu 4 C-D peruskorjaus 1,5 miljoonaa euroa toteutui suunnitellusti.
Mikkelin Asumisoikeus Oy	➤ Käyttöaste oli keskimäärin 95,8 prosenttia, joten talousarviossa asetettua tavoitetta 99,0 prosenttia ei saavutettu. Uuden asumisoikeustaloyksikön hankesuunnittelu eteni vuonna 2018 ja rakentaminen on alkanut keväällä 2019.
Mikkelin Jäähalli Oy	➤ Yhtiö on ns. keskinäinen kiinteistöyhtiö, joka rahoittaa toimintansa yhtiöjärjestyksen mukaisesti osakkaiden maksamilla vastikkeilla. Yhteistyötä Kalevankankaalla tiivistettiin Etelä-Savon Energia Oy:n kanssa, josta tuli alueen yksi iso kylmäntuottaja.
Mikkelin kehitysytio Miksei Oy	➤ Yhtiön oma strategia uudistettiin ja samalla ryhdyttiin toteuttamaan kaupungin uutta strategiaa erityisesti elinvoimaohjelman osalta. Uusia yrityksiä perustettiin 126 kpl yhteistyössä Uusyrityskeskus Dynamon kanssa.
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	➤ Toteutunut käyttöaste 92,75 prosenttia jäi tavoitteesta (92,90 prosenttia) hieman. MOAS 7:n (Raviradantie 17) toisen vaiheen peruskorjaus valmistui kesällä 2018, ko. investointi 2,15 miljoonaa euroa toteutui budjetin mukaisesti.
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	➤ Toiminta ja talous toteutuivat suunnitellusti. Kiinteistökannan kunnossapitotöitä on tehty erityisesti sisäilmalaadun parantamiseksi. Otavan koulutilan tulevaisuus on edelleen ratkaisematta.
Mikkelin Ravirata Oy	➤ Yhtiö järjesti onnistuneesti useita ravitapahtumia, suurimpana St Michel – tapahtuma. Yhtiön tulos oli tappiollinen, taustalla ministeriön toimintatuen väheneminen ja ravintolatoiminnan kannattavuuden heikkeneminen. Kaviouran perusparannuksen suunnitelma valmistui vuoden 2018 aikana ja perusparannus toteutetaan vuonna 2019.

Kuvaus kaupungin tytäryhtiöiden joidenkin talousarviotavoitteiden toteutumisesta.

Kaupungin konsernirakenteessa ei tapahtunut muutoksia vuoden 2018 aikana.

Tarkasteltaessa konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden osuutta kuntakonsernin tilikauden 2018 yli-/alijäämistä olivat niiden suurimmat erot vuoteen 2017:

• Etelä-Savon Energia -konserni	- 2,0 miljoonaa euroa
• Etelä-Savon Koulutus Oy	+ 0,7 miljoonaa euroa
• Kiinteistökehitys Naistinki Oy	+ 0,2 miljoonaa euroa
• Mikalo Oy	- 0,3 miljoonaa euroa
• Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy	- 0,3 miljoonaa euroa
• BioSairila Oy	- 0,3 miljoonaa euroa

Mikkelin kaupungin tilinpäätökseen on sisällytetty merkittävimpien konserniyhtiöiden osalta myös toimitusjohtajien ja hallitusten jäsenten nimet. Tämä on tuonut osaltaan läpinäkyvyyttä hallitusten kokoonpanoon, kuten 1.6.2017 voimaan tulleen kuntalain 47 §:n pykälän määräyksiin hallituksen kokoonpanon osalta. Lain ja sen perustelutekstien mukaan kunnan tytäryh-

teisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Lisäksi hallituksen kokoonpanon tulisi mahdollistaa tehtävien tehokas hoitaminen, mikä korostuu erityisesti kilpailluilla markkinoilla toimimisessa ja kannattavan liiketoiminnan johtamisessa.

4. Talous ja investoinnit

Mikkelin kaupungin tilinpäätös vuodelta 2018 oli 13,3 miljoonaa euroa alijäämäinen ja se huononi edellisestä vuodesta 17,2 miljoonaa euroa. Tilikauden tuloksen analysoinnissa ja vertailussa vuoteen 2017 on otettava huomioon keskeisesti seuraavat seikat:

- Essote palautti vuoden 2016 taseessa olevia ylijäämiä 2,1 miljoonaa euroa vuonna 2017 (muut rahoitustuotot).
- Vuonna 2017 muihin rahoitustuottoihin kirjautui myydyistä yhtiöistä osinkotuottoja: Etelä-Savon Työterveys Oy:n osinko 0,8 miljoonaa euroa ja YIT Kuntatekniikka Oy:n osinko 0,5 miljoonaa euroa.
- Essoten laskutusosuus Mikkelin kaupungille kasvoi 11 miljoonaa euroa vuoteen 2017 verrattuna, mikä on 6,1 prosenttia.
- Kertaluonteiset omaisuuden myyntivoitot olivat 1,3 miljoonaa euroa vuonna 2018, kun ne olivat 7,4 miljoonaa euroa vuonna 2017.
- Otavian nettilukiotoimintaa koskeva valtionosuustilitysten keskeytys vuonna 2018 vaikutti sekä tuloslaskelman valtionosuuksien, toimintatuottojen (tuloerässä tuet ja avustukset) että toimintakulujen (menoerässä avustukset) vertailukelpoisuuteen. Tällä oli kaupungin tulokseen 2,8 miljoonan euron heikentävä vaikutus.
- Kaupungin henkilöstökulut kasvoivat 0,6 miljoonaa euroa eli 0,7 prosenttia.

- Kaupungin kunnallisverotulot pienenivät 1,8 miljoonaa euroa (- 1,1 prosenttia), yhteisöverotulot vähenivät 0,1 miljoonaa euroa (- 1,0 prosenttia) ja kiinteistöverotulot nousivat 0,2 miljoonaa euroa (1,1 prosenttia).
- Mikkelin kaupungin valtionosuudet vähenivät 2,1 miljoonaa euroa eli 1,9 prosenttia

Merkittävät poikkeamat talousarvion mukaisessa toiminnassa

Verotulot olivat 1,8 miljoonaa euroa ja valtionosuudet 2,7 miljoonaa euroa talousarviota pienemmät. Rahoitustuotoissa ja kuluissa oli nettomäärä 0,5 miljoonaa euroa talousarviota parempi. Rahoitustuotot olivat rahoituskuluja suuremmat. Erityisesti rahoituskuluja kertyi 0,4 miljoonaa euroa arviota vähemmän.

Poistot olivat 2,2 miljoonaa euroa arviota pienemmät. Nettoinvestoinnit olivat talousarviossa 34 miljoonaa euroa ja toteuma vuonna 2018 oli 32,0 miljoonaa euroa.

Kaupungin velkamäärän arvioitiin vuoden 2018 lopussa olevan 224,2 miljoonaa euroa. Toteuma oli 216,6 miljoonaa euroa eron ollessa 7,6 miljoonaa euroa. Velkaa oli tilinpäätöksessä 4.022 euroa asukasta kohden, edellisen vuoden vastaava luku oli 3.642 euroa eli velkamäärä asukasta kohden kasvoi 380 eurolla.

4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja talous

Vuonna 2018 kaupungin velkamäärä kasvoi 18,9 miljoonaa euroa ja kassavarat vähenivät lähes 0,6 miljoonaa euroa.

Rantakylän koulu oli yksi vuoden 2018 suurista investoinneista. Koulussa rakennettiin uutta ja saneerattiin vanhaa,

Kaupungin korollisten velkojen kehitys on ollut seuraava:

31.12.2015	181,6 miljoonaa euroa
31.12.2016	200,7 miljoonaa euroa
31.12.2017	197,7 miljoonaa euroa
31.12.2018	216,6 miljoonaa euroa

Kaupungin lyhytaikaiset saamiset olivat tilinpäätöksessä 23,5 miljoonaa euroa ja lyhytaikaiset velat 120,5 miljoonaa euroa. Vastaavasti pitkäaikaisia saamisia oli 1,3 miljoonaa euroa ja pitkäaikaisia velkoja 152,2 miljoonaa euroa. Rahat ja pankkisaamiset olivat 0,05 miljoonaa euroa.

Taseen tunnusluvut ja niiden vertailu kriisikuntakriteereihin

Nykyiset kriisikuntakriteerit ovat:

1. peruskunta ei pysty kattamaan taseeseensa kertynyttä alijäämää neljässä vuodessa; tai
2. kuntakonsernilla on kertynyttä alijäämää yli 1.000 euroa asukasta kohden viimeisessä tilinpäätöksessä ja sitä edeltävässä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa; tai
3. kaikki neljä seuraavista kriteereistä täyttyvät kahden peräkkäisen vuoden aikana:
 - 3.1. kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen
 - 3.2. kunnan tuloveroprosentti on + 1 prosenttiyksikköä yli kuntien keskiarvon
 - 3.3. kuntakonsernin asukasta kohden laskettu lainamäärä ylittää 50 prosentilla maan keskiarvon
 - 3.4. kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on yli 50 prosenttia

Nykyisin sovellettavat kriisikuntakriteerit on otettu käyttöön kahdessa vaiheessa. Kriteeriä 1 sovelletaan vuoden 2015 tilinpäätöksestä alkaen ja muita kriteerejä vuoden 2017 tilinpäätöksestä alkaen.

Seuraavassa tarkastellaan Mikkelin kaupungin ja kaupunkikonsernin tunnuslukujen kehittymistä ja tulevaisuuden näkymiä nykyisten kriisikuntakriteerien valossa.

- 1 Peruskunnan taseeseen kertynyt yli/alijäämä on kehittynyt seuraavasti:

31.12.2015	5,9 miljoonaa euroa
31.12.2016	4,6 miljoonaa euroa
31.12.2017	4,9 miljoonaa euroa
31.12.2018	- 8,45 miljoonaa euroa

- 2 Kuntakonsernin taseeseen kertynyt alijäämä/asukas Mikkelin kuntakonsernilla on taseessa ylijäämää/asukas seuraavasti (raja-arvo 1.000 euroa/asukas):

31.12.2015	1.053 euroa/asukas
31.12.2016	1.123 euroa/asukas
31.12.2017	1.105 euroa/asukas
31.12.2018	887 euroa/asukas

3.1. Kuntakonsernin vuosikate

Kuntakonsernin vuosikatteen ovat olleet vuosittain seuraavat:

2015	45,9 miljoonaa euroa
2016	51,5 miljoonaa euroa
2017	54,8 miljoonaa euroa
2018	35,1 miljoonaa euroa

3.2. Kunnan tuloveroprosentti on + 1 prosenttiyksikköä yli kuntien keskiarvon

Mikkelin veroprosentti on 20,50. Veroprosentti on sallituissa rajoissa, jos se on korkeintaan 20,84.

3.3. Kuntakonsernin asukasta kohden laskettu lainamäärä ylittää 50 prosentilla maan keskiarvon (9.448 euroa)

Kuntakonsernin velkamäärä on kehittynyt seuraavasti:

31.12.2015	443,0 miljoonaa euroa	8.111 €/asukas
31.12.2016	476,9 miljoonaa euroa	8.752 €/asukas
31.12.2017	505,2 miljoonaa euroa	9.308 €/asukas
31.12.2018	523,5 miljoonaa euroa	9.723 €/asukas

3.4. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus

Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on ollut seuraava:

31.12.2014	91,9 prosenttia
31.12.2015	94,1 prosenttia
31.12.2016	98,1 prosenttia
31.12.2017	99,7 prosenttia
31.12.2018	106,0 prosenttia

Kriisikuntakriteerit täyttyvät vuoden 2018 konsernin suhteellisen velkaantumisen ja lainamäärän osalta.

Luvuista voidaan kuitenkin todeta, että nykyisten kriteerien täyttymiseltä vältetään vielä toistaiseksi. Vuonna 2018 kaupungin taseeseen muodostunut alijäämä on kuitenkin kyettävä kattamaan neljässä vuodessa (vuoden 2023 loppuun mennessä) ja kaupunkikonsernin lainamäärä ylittää selvästi raja-arvon. Myös kun-

nallisveroprosentti on hyvin lähellä kriisikuntakriteerin ylärajaa nykyisillä mittareilla.

Mikkelin kannalta kriittisin kriteeri on peruskunnan alijäämän kattaminen. Palvelusuunnitelmassa (KV 18.3.2019, § 35) on päätetty yhteensä 20,9 miljoonan euron talouden sopeutustoimenpiteistä. Sopeutustoimenpiteet eivät kaikilta osin tunnu realistisilta, kun otetaan huomioon esimerkiksi alueen ikärakenne:

- 6,1 miljoonaa euroa on kaupungin oman toiminnan menoihin ja kaupungin/kaupunkikonsernin tuloihin kohdistuvia toimenpiteitä
- Essotelta odotetaan 6 miljoonan euron talouden sopeutusta siten, että siitä kohdistuu 2,5 miljoonaa euroa vuodelle 2019 ja vuosina 2020-2021 kumpakin vuonna 1,75 miljoonaa euroa
- Palvelusuunnitelman tasapainotustoimenpiteenä on arvioitu lisäksi tarvittavan 8,8 miljoonan euron tulojen lisäys veronkorotuksilla.

Kaupungin velkaantuminen vaarantaa tulevaisuuden investointikyvyn. Mikkelin kaupunki suunnittelee noin 50 miljoonan euron päiväkotij- ja kouluinvestointeja vuosille 2019–2022. Kaupungin lainamäärä tulee nousemaan investointien myötä merkittävästi em. ajanjaksolla. Investointien rahoittamiseksi kaupunki tavoittelee 30 miljoonan euron vuosikatetasoa, jolloin velkamäärää päästään lyhentämään investointien valmistuttua.

Kaupungin lainamäärä on kehittynyt seuraavasti:

	Lainamäärä milj. euroa	Lainamäärä euroa/asukas
2014	171,6	3.142
2015	181,6	3.324
2016	200,7	3.683
2017	197,7	3.642
2018	216,6	4.022

4.2 Investoinnit

Vuoden 2018 investoinnit (netto) yhteensä 32,0 miljoonaa euroa jakautuivat seuraavasti:

Mikkelin kaupunki	19,7 miljoonaa euroa
Mikkelin Vesiliikelaitos	11,9 miljoonaa euroa
Etelä-Savon pelastuslaitos	0,45 miljoonaa euroa
Otavan Opisto	0,020 miljoonaa euroa

Kaupungin suurimpia investointeja olivat Rantakylän koulu (peruskorjaus ja laajennus) 6,5 miljoonaa euroa, VT5-hanke ja siihen liittyvä liitännäishankkeet 2,6 miljoonaa euroa, Kalevankankaan päiväkotij 1,3 miljoonaa euroa, Urheilupuiston ympäristön hulevesien käsittely 0,3 miljoonaa euroa, Ristiinan päiväkodin laajennus

0,5 miljoonaa euroa, kaupungin virastotalon korjaus- ja muutostyöt 0,4 miljoonaa euroa sekä Raviradan alueen katu- ja pysäköintijärjestelyt 0,3 miljoonaa euroa.

Maa- ja vesialueiden myyntitulot (netto) olivat 0,9 miljoonaa euroa.

Vesilaitoksen investoinnit (brutto) yhteensä 12,6 miljoonaa euroa jakautuivat seuraavasti:

- laiteinvestoinnit	0,7 miljoonaa euroa
- puhdistamot (hulevesi)	0,2 miljoonaa euroa
- verkosto	2,1 miljoonaa euroa
- uusi jätevedenpuhdistamo	9,6 miljoonaa euroa

Uuden jätevedenpuhdistamon rakentamiseen on tähän mennessä käytetty rahaa 30,4 miljoonaa euroa. Alun perin hankkeen ilmoitettiin valmistuttuaan kasvattavan poistoja vuositasolla kaksi miljoonaa euroa. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä todetaan, että jätevedenpuhdistamon investointi tulee valmistuttuaan vuonna 2021 nostamaan poistotasoa noin kolme miljoonaa euroa.

Huomioon otettavaa on myös, että Mikkelin kaupungin korjausvelka kasvaa ja infran korjaustarpeesta maan päällä tai alla (vesijohdot, viemärit, kaapelit) ei ole tarpeeksi ajantasaista tietoa. Ovatko Mikkelin kaupungin alueen rakennusten kuntoarviot ajan tasalla? Minkälaista edistystä ja toimenpiteitä rakennuskannan myynnissä ja hyödyntämisessä eri tarkoituksiin on tapahtunut?

5. Muut havainnot

5.1 Ympäristötilinpäätös

Mikkelin kaupungin ympäristötilinpäätöksessä keskitytään esittämään taloudelliset tunnusluvut ja toiminnan toteuttaminen suhteessa ympäristösuojeluvaatimuksiin. Ympäristötilinpäätös kattaa pääosin Mikkelin kaupunkiorganisaation toimintayksiköitä koskevat ympäristötulot ja -menot sekä ympäristöinvestoinnit. Ympäristötilinpäätöksessä keskeisenä asiana on kunnan ympäristöriskien ja -vastuiden selvittäminen ja esittäminen kaupungin tilinpäätöksessä.

Vuonna 2018 ympäristötulot 6,53 miljoonaa euroa pysyivät liki edellisvuoden tasolla. Tulot syntyivät pääosin jätevesimaksuista, jotka ovat noin 96 prosenttia kaikista ympäristötuloista. Ympäristömenot lisääntyivät edellisvuoteen verrattuna liki 25 prosenttia ja olivat 10,41 miljoonaa euroa. Ympäristömenojen nousu varsinkin jätehuollon ja roskaantumisen kohdalla oli edellisvuoteen verrattuna huomattava (noin 200 prosenttia ollen 1,57 miljoonaa euroa). Samaten maaperän ja pohjaveden suojelun menojen kasvu oli kolminkertainen edellisvuoteen nähden ollen 1,08 miljoonaa euroa.

Ympäristöinvestoinnit (brutto) olivat 11,7 miljoonaa euroa, mikä oli 36,4 prosenttia kaupungin kaikista käyttöomaisuusinvestoinneista. Suurimmat investointikohteet liittyivät uuteen jätevedenpuhdistamoon (9,6 miljoonaa euroa), jäteveden puhdistamiseen ja viemärointiin sekä melun torjuntaan ja ympäristönsuojelun edistämiseen.

Mikkelin uutta jätevedenpuhdistamoa rakennetaan kallion sisään Metsä-Sairilan jätekeskuksen viereen. Puhdistamo on tärkeä osa kaupungin elinvoimaohjelmaan kuuluvaa EcoSairila-konseptia.

Ympäristötilinpäätöksessä on esitetty varsin paljon yksittäistä tietoa, mikä tekee kokonaisuudesta hieman sekavan ja vaikeasti hahmotettavan. Ympäristötilinpäätöksen yhteenvedoksi olisi hyvä koota olennaiset tiedot kaupungin ympäristövastuista:

- mitkä ovat merkittävimmät ympäristöriskit?
- mikä on kaupungin euromääräinen ympäristövastuu ja miten se jakautuu eri kohteisiin?
- miten ympäristövastuut kokonaisuutena tulevat hoidetuiksi?
- ovatko ympäristövastuita varten kirjanpidossa tehdyt pakolliset varaukset riittävät?
- miten ympäristöasioista tiedotetaan asukkaille ja muille sidosryhmille?

5.2 Henkilöstöraportti

Mikkelin kaupungin henkilöstöpalvelut on laatinut jo useana perättäisenä vuonna Kuntatyönantajien (KT) henkilöstövoimavarojen arvioinnin suositusta noudattavan henkilöstöraportin. Henkilöstöraportin 2018 lähteenä on käytetty kaupungin henkilöstöhallinta- ja talousjärjestelmistä sekä KEVA:n ja kuntatyönantajien tilastoista saatua tietoa.

Henkilöstöraportti vuodelta 2018 on edellisen vuoden tapaan selkeä ja hyvä kokonaisuus, joka osaltaan on tukemassa ja kehittämässä kaupungin strategista johtamista ja ohjausta.

Vuonna 2018 yksi painopistealueista oli **työhyvinvointi**. Tavoitteeksi sille asetettiin ihmisten parempi työssä jaksaminen ja työn aiheuttaman fyysisen ja henkisen kuormituksen väheneminen. Konkreettisesti odotettiin, että työhyvinvoinnin parantunut tila näkyisi

- 1) sairauspoissaolojen laskennallisen määrän vähentymisenä 15 pv/ työntekijä/ vuosi
- 2) nollatasona tapaturmatilastoissa
- 3) lisääntyneinä työyhteisön ristiriitatilanteiden rakentavina ratkaisuinä organisaation omin voimin.

Henkilöstöraportin mukaan sairauspoissaolojen määrän vähentymistavoitteessa ei onnistuttu, kun sairauspoissaolopäivät työntekijää kohden vähenivät 1,7 kalenteripäivää. Sairauspoissaolojen kokonaiskustannukset vuonna 2018 olivat 1,746 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat edellisestä vuodesta 0,118 miljoonalla eurola.

Tapaturmatilastojen nollatasotavoitettakaan ei saavutettu. Korvattavia tapaturmia oli yhteensä 114 kappaletta, joista 32 tapauksessa tapaturma sattui kodin ja työpaikan välisellä matkalla ja loput 82 tapausta olivat työpaikkatapaturmia.

Edellä kohdassa 3 mainittua odotusta ”lisääntyneistä ristiriitatilanteiden rakentavista ratkaisusta organisaation omin voimin” ei ole henkilöstöraportissa tarkemmin kommentoitu.

Esimiestyö ja osaava johtaminen oli myös yksi painopistealue vuonna 2018. Henkilöstöraportin mukaan lähi-, verkko- ja verkostokoulutuksena toteutettuun johtamis- ja esimiesvalmennukseen osallistui koko kaupungin johto ja esimiehet. Toisaalta raportissa todetaan, että henkilöstön ja esimiestyön välistä vuorovaikutteisuutta ei ole selkeästi tiedostettu. Esimiestyön tärkeä rooli korostuu monessa henkilöstöön liittyvässä asiassa, mm. työhyvinvoinnin johtamisessa, henkilöstösuunnittelussa, perehdyttämisessä, osaamisen kehittämisessä, henkilöstömenojen hallinnassa sekä yhteistoiminnassa. Saavutettiin laajalla johtamis- ja esimiesvalmennuksella sille asetetut tavoitteet?

Osaamisen kehittämisen tavoitteena mainitaan osaamisen ennakointi sekä täysimääräinen hyödyntäminen. Erityisesti korostetaan asiakaslähtöistä, ennakkoivaa osaamisen kehittämistä, joka on myös osa kehityskeskusteluiden sisältöä. Henkilöstöraportissa todetaan, että kehityskeskustelujen yhteydessä työntekijöille on laadittu henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Onko kehityskeskustelut käyty systemaattisesti ja miten kattavasti henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmat on laadittu?

Henkilöstöraportissa on paljon yksityiskohtaisia tietoja, joista voidaan vuoden 2018 osalta mainita seuraavat havainnot:

- Vuonna 2018 otettiin käyttöön perinteisen työhyvinvointimittariston rinnalle Pulssi-työhyvinvointikysely, joka toistetaan kolme kertaa vuodessa ja jonka

avulla pyritään saamaan reaaliaikaista ja nopeasti reagoitavaa tietoa työhyvinvoinnista

- Vuoden 2018 lopussa henkilöstön lukumäärä oli 2.103 (vakinaiset ja määräaikaikaiset) ja määrä väheni edellisestä vuodesta 11:llä (= 2.114 -> 2.103)
 - o vakituista henkilökuntaa oli 1.769, määrä lisääntyi edellisestä vuodesta yhdellä (1)
 - o määräaikaikaisia oli 334, määrä väheni edellisestä vuodesta 12:lla
 - o lisäksi kaupungin palveluksessa oli työllistettyjä henkilöitä 53, määrä kasvoi edellisestä vuodesta 10:llä
- Henkilöstön keski-ikä oli 47,5 vuotta (edellinen vuosi 47,74)
- Eläketapahtumia oli yhteensä 89 kpl (edellinen vuosi 85): vanhuuseläkkeelle jäi 66 (59), työkyvyttömyyseläkkeelle 13 (15) ja osatyökyvyttömyyseläkkeelle 10 (5)
- Sairauspoissaolot kalenteripäivinä vähenivät edellisvuodesta 3.771:llä (= 32.701 -> 28.930)
- Laskennallisia sairauspoissaolopäiviä kertyi 13,4 kalenteripäivää työntekijää kohden (edellisenä vuonna 15,1).
- Yleisin syy työntekijän sairauspoissaoloon oli hengityselinten sairaudet (22,84 prosenttia), toiseksi eniten sairauspoissaoloja aiheuttivat tuki- ja liikuntaelinten sairaudet (22,31 prosenttia) ja kolmantena olivat vammat, myrkytykset ja muut ulkoiset syyt (13,64 prosenttia). Hengityselinten sairaudet lisääntyivät edellisestä vuodesta peräti 9,22 prosenttiyksiköllä, kun niiden osuus vuonna 2017 oli 13,32 prosenttia. Sisäilmaongelmat näkyivät tämän huolestuttavan kehityksen taustalla.
- Sairauspoissaolojen kokonaiskustannukset olivat yli 1,7 miljoonaa euroa, kun luvussa on otettu huomioon Kelan maksamat sairauspäivärahakorvaukset 0,6 miljoonaa euroa ja vakuutusyhtiön maksamat sairauspäivärahat 0,1 miljoonaa euroa. Nämä kustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta 0,1 miljoonaa euroa, kun lyhyet, täysipalkkaiset oman vastuun sairauspoissaolot lisääntyivät eikä niistä saada KE-LA-korvausta.
- Työterveyshuollon kokonaiskustannukset olivat 1,1 miljoonaa euroa. Ne nousivat edellisestä vuodesta 36 tuhannella eurolla ja nousu painottui ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon.
- Henkilöstön virkistystoimintaan käytettiin reilut 0,2 miljoonaa euroa (keskimäärin 98 euroa/henkilö); edellisen vuoden luvut olivat vastaavansuuruiset.

- Vuonna 2018 järjestettiin henkilöstölle kysely, jossa sillä oli mahdollisuus ehdottaa Helmi-palkintojen saajia. Tämä oli osoitus siitä, että kaupunki työnantajana arvostaa henkilöstöään ja haluaa osoittaa tunnustusta eri henkilöstöryhmille. Voittajiksi selviytyivät nämä kuusi (6) Helmeä saaden kukin 1.000 euron palkintosumman:

1. Hyvinvointihelmi – Ruoka- ja puhtauspalvelut
2. Kehittämishelmi – Otavan päiväkodin Otsot-esiopetusryhmä
3. Turvallisuushelmi – Lomituspalvelut
4. Positiivisuushelmi – Anttolan yhtenäiskoulu
5. Esimieshelmi – päiväkodinjohtaja Sini Lahtinen
6. Erityishelmi – elinikäisen oppimisen ja osallisuuden johtaja Virpi Launonen ja kirjaston henkilöstö.

Isona haasteena on henkilöstöressurssien riittävä ja tasavertainen turvaaminen kaupungin tulevaisia rakennemuutoksissa sekä uuden palvelusuunnitelman ja siihen liittyvän tavoiteorganisaation toteutuksessa. Palvelusuunnitelman ja henkilöstösäästötavoitteiden avulla tavoitellaan viiden miljoonan euron säästöä kahden vuoden aikana.

Huomiota tulee edelleen kiinnittää henkilöstön laajalajisen osaamisen ja esimiestyön kehittämiseen, samoin osaavan henkilökunnan saamisen varmistamiseen. Yleisesti tiedossa olevat kaupungin sisäilmaongelmat ja tehtävien kuormitus ovat omiaan heikentämään työmotivaatiota ja saattavat vaikuttaa negatiivisesti kaupungin houkuttelevuuteen työnantajana.

6. Allekirjoitukset

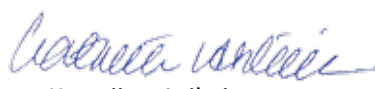
Mikkelissä 28.5.2019

Juhani Oksman
Puheenjohtaja

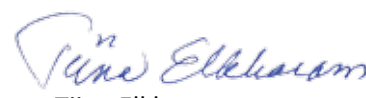
Heli Kauppinen
Varapuheenjohtaja

Katariina Asikainen

Paavo Barck

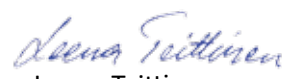
Tiina Elkharam

Risto Rouhiainen

Jari Sihvonen

Leena Teittinen

Teijo Ylönen

Tarkastuslautakunta yhteiskuvassa: vasemmalta lukien Tiina Elkharam, Paavo Barck, Leena Teittinen, Jari Sihvonen, puheenjohtaja Juhani Oksman, Katariina Asikainen, Risto Rouhiainen, varapuheenjohtaja Heli Kauppinen ja Teijo Ylönen.

MIKKELIN KAUPUNKI

